

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠEŠŤNÁŠŤ STRANÁCH.

Predplatná cena :

Na celý rok — — — — — 8.— KOR.

Na pol roka — — — — — 4.— «

Jednotlivé číslo 16 hal.

Hlavný redaktor :

Dr. ALEXANDER ERNSZT

Zodpovedný redaktor :

JÁN BARTOS, krajinský vyslanec

Za vydavateľstvo zodpovedný :

JÁN MOLNÁR, pápežský pralát

Redakcia a vydavateľstvo :

Budapešť, IV. kor., Ferencz-József-rakpart 27. szám

sem sa majú posielat' predplatky, taktiež dopisy do novin
ohlasy a náhodné reklamácie. Ceny ohlasov dľa tarify.

Rukopisy sa nazpak nedávajú.

Rakúsko-uhorská monarchia za utvorenie svetového pokoja.

Gróf *Burián*, spoločný zahraničný minister rakúsko-uhorskej monarchie, ako sme v predošlom čísle v krátkosti oznámili, v porozumení s našimi spojencami, na všetky vojny vedúce štáty upravil notu, ktorou ich vyzval, aby cieľom zastavenia ďalšieho krviprelievania a utvorenia spravodlivého, statočného svetového pokoja ku dôvernému, lež nie záväznému rozhovoru o pokoji, na daktoré neutrálne miesto vyslaly svojich splnomocnených. Táto nota je novším nepodvratným dôkazom toho, že jeho veličenstvo náš kráľ i s jeho víťaznými spojencami len z nútnosti, ku obrane svojich krajín pokračujú vo vojne a za spoľahlivých, statočných podmienok v každom okamžení hotoví sú zastaviť vojnu a svoje národy účastné učiniť stáleho, blahonosného pokoja.

Nota v úvode poukazuje na zmenenie sa nálady v nepriateľských štátoch a oboznamuje s tými výsledkami, ktoré dosavadne kroky za pokoj docielily. Poukazuje na tie vyhlásenia jednotlivých vodcov nepriateľských štátov, v ktorých rozkúskovanie monarchie označili za válečné ciele. V posledných časoch na tomto poli ale ukázalo sa viac ústupnosti.

Tak ku pr. Balfour asi pred rokom v anglickej nižšej snemovni vyhlásil, že Rakúsko-Uhorsko samo musí riešiť svoje vnútorné problémy a že zvonku nikto nemôže nanútiť ústavu Nemecku. Lloyd George počiatkom tohto roku vyhlásil, že medzi cieľami antantu neni rozdrobenie Rakúsko-Uhorska, odtrhnutie tureckých provincií od osmanskej ríše a vnútorné zreformovanie Nemecka. Možno tedy brať za systematické, že Balfour v decembri 1917. kategoricky odmietol to predpokladanie, že by sa anglická politika bárskeby bola zaviazala v záujme utvorenia nového štátu z nemeckého územia na ľavom brehu Rýnu.

Vyhlásenie ústredných mocností neponecháva žiadnej pochybnosti v tom ohľade, že bojujú len za nenastupnosť a bezpečnosť svojho územia.

Na poli konkrétnych válečných cieľov ukazujúce sa sblíženie omnoho nápadnejšie je vzhľadom na tie náhlady, ktoré sa týkajú smerodajných zásad povolaných slúžiť za základ uzavretia pokoja a vybudovania budúceho poriadku sveta. Präsident Wilson vo svojich rečiach povedaných 12. februára a 4. júla v tomto ohľade osnoval také zásady, ktoré u jeho spojencov nevzbudily protimlúvu a proti ďalekosiahlemu použitiu ktorých ani mocnosti antantu by patrne nemaly námietky, predpokladajúc, že toto používanie je všeobecné a možno ho srovnat' so záujmami patričných štátov.

Nepredpojatému pozorovateľovi nemôže byť pochybné, že bez výnimky v každom bojujúcom štáte mohutne zosilnela túžba po pokoji zakladajúcom sa na dohodnutí sa, že stále väčšmi si razi cestu to presvedčenie, že pokračovanie v krvavom zápase premenilo by Europu v rúmu a jej vývin by na desaťročia uvrhlo do stavu ochromujúceho vysilenia bez toho, že by bolo zabezpečené, že týmto bolo dosiahnuté zbranné rozhodnutie, ktoré cez štyri strašné roky s obetami, utrpeniami a napínaniami síl obe stránky marne sa usilovaly dosiahnuť.

Lenže akou cestou a jakým spôsobom možno kliesniť cestu dohodnutia a túto konečne dosiahnuť? Či je vážny výhľad na to, že k tomuto cieľu možno dôjsť dosavadným spôsobom debattovania o probleme pokoja? Nemáme dost' smelosti na túto otázku odpovedať áno.

Dosavadne debattovanie štátnikov jednotlivých krajín o tejto probleme bolo vlastne radom monologov. Chybovala z neho predovšetkým bezprostrednosť, reč a na ňu daná odpoveď nepotahovali sa jedna na druhú. Reči sa prešmykli popri rečníaciach. Z druhej strany verejnosť a miesto debattovania bolo to, čo ich pozbavilo možnosti zdarného ďalšieho vývinu.

Dosavadný spôsob zamieňania myšlienok o pokoji — hovorí ďalej nota — sblíženie urobilo nemožným. Jestli sa ale teraz urobí pokus o preskúmanie toho, či sú dané základy takému dohodnutiu, ktoré je súce odstrániť od Europy katastrofu rovnajúcu sa samovražde pokračovaním boja, tak k tomuto na každý pád mal by byť

volený taký spôsob, ktorý medzi zástupcami vlád — a len medzi týmito — bezprostredný ústny dohovor urobí možným.

Predmetom takéhoto rozhovoru a vzájomného posviatenia boli by tak opačné náhľady jednotlivých vojnu vedúcich štátov, ako aj všeobecné zásady, ktoré majú slúžiť za základ pokoja a budúceho vzájomného pomeru štátov a ohľadom ktorých predbežne s výhľadom na zdar možno sa pokúsiť o dorozumenie. Akonáhle by ohľadom základných zásad dorozumenie bolo docieľené, počas rozhovorov bolo by sa treba pokúsiť o konkrétne upotrebenie týchto základných zásad pofahom jednotlivých otázok pokoja a takto o riešenie jednotlivých otázok.

Radi by sme úfať, že ani jedna vojnu vedúca stránka nebude prechovávať obavy voči takejto porade. Válečné operácie by neboly zastavené. Aj rozhovory by len dotiaľ trvaly, kým by účastníci boli o nich tej mienky, že sľubujú výhľad. Na zastúpené stránky nevypĺvala by z tohto žiadna škoda. Takáto porada je ďaleko od toho, aby škodila záležitosti pokoja, ba patrne by jej len osožila. Čo sa pri prvej príležitosti nepodarilo, môže sa zopakovať.

Nepočetné dávne nedorozumenia by bolo možno odstrániť, mnoho nových náhľadov by si mohlo prekliksniť cestu. Aj naďalej by zostalo všetko, čo je podstatné, ale zmizla by nejedna taká vec, ktorej dnes ešte prílišný význam pripisujú. Naším presvedčením je, že povinnosťou všetkých vojnu vedúcich štátov voči ľudstvu je spoločne preskúmať, či dnes neni možné urobiť koniec po tak mnohých rokoch ukrutnému boju, ktorý vyžiadal tolko obetí, ale je nerozhodnutý a ktorý celým svojim priebehom odkazuje na pokonanie sa.

Cis. a kráľ. vláda teda navrhovala by vládam všetkých vojnu vedúcich štátov, aby ku dôvernej a nezáväznej porade o základných zásadách uzavretia pokoja vyslaly svojich zástupcov na jedno miesto neutrálneho cudzozemského v blízkom čase, ktorý by sa dohodnutím určil; títo zástupci boli by poverení sdeliť jedon druhému náhľady svojich vlád o základných zásadách pokoja, prevziať podobné sdelenia, taktiež pýtať si a dať otvorené a úprimné vysvetlenia ohľadom všetkých punktov, ktoré vyžadujú presné vysvetlenie.

Osobitá nota k sv. Otcovi pápežovi.

Tento diplomatický krok osobitá nota dáva na vedomie rímskej Svätej stolici zároveň odvolávajúc sa na interessovanie sa svätého Otca pápeža o záležitosť pokoja. Ďalej o diplomatickom kroku upovedomily aj vlády všetkých neutrálnych štátov. Úzka harmonia náhľadov, ktorá je medzi štyrmi spojenými (ústrednými) mocnosťami, poskytuje záruku, že spojenci Rakúsko-Uhorska, ktorým sa návrh tiež predostre, sdielajú v note rozvinuté náhľady.

Nezabúdajte na vdovy a siroty po hrdinoch padlých na bojišti!

Hindenburgov denný rozkaz o pokoji.

Berlin, 20. septembra. «Berliner Zeitung am Mittag» prináša nasledovný k armáde upravený denný rozkaz generálmaršalla Hindenburga:

Rakúsko-Uhorsko všetkým vojnu vedúcim štátom cieľom zpäťvedenia pokoja navrhlo, aby ku vedeniu nezáväzných porád poslaly zástupcov do daktorej neutrálnej krajiny. Boj by týmto nebol zastavený. Ochotnosť k pokoji neni v protive s duchom, v ktorom my pokračujeme v zápase za našu vlasť. Náš najvyšší vojenský pán, cisár, spolu so svojim spojencom už v decembri r. 1916. navrhol pokoj. Od tých čias nemecká vláda viackrát podala svedectvo o svojej náklonnosti k pokoji. Odpoveďou z nepriateľského tábora vždy bol posmech a tupenie. Nepriateľské vlády ďalej štvú svoje národy a armády ku zničujúcej vojne proti Nemecku. Preto pokračujeme v našom obrannom boji. Náš spojenec teraz podal nový návrh pofahom na porady o pokoji. Nemecká armáda, ktorá za štyri víťazné válečné roky statne bránila svoju vlasť, musí dokázať nepriateľovi, že ju nemožno premôcť. Len takto môžeme zlomiť vôľu nepriateľa, ktorý nás chce zničiť. Bojujúc musíme vyčkať, či nepriateľ statočne smýšľa o nás a či pri tejto príležitosti bude náklonný vyjednávať o pokoji alebo či zase odmietne pokoj s nami alebo či nám navrhne taký pokoj, prijatie podmienok ktorého by sa vyrovnávalo zničeniu našej vlasti.

Nota pokoja a antant

Odmietavá odpoveď talianskej vlády.

Rímska agencia Stefani uverejnila notu, ktorá je odpoveďou talianskej vlády na notu zahraničného ministra grófa Buriána.

Nota hovorí, že talianska vláda o rakúsko-uhorskej note pokoja dosiaľ dozvedela sa len z tej osnovy, ktorú priniesly telegrafické kancelárie. Jestli vo vydaní viendeňskej cis. a kráľ. telegrafickej kancelárie vyslá osnova je punktovná, talianska vláda musí poukazať na to, že rakúsko-uhorský návrh sotva môže mať praktického výsledku. Nedávne osvedčenia nemeckých, rakúskych a uhorských štátnikov, ktoré vytvárajú každý teritoriálny ústupok a brestlitovské a bukareštské nespravodlivé smluvy považujú za definitívne, nemožným činia započatie akýkoľvek osov sľubujúceho vyjednávanía o pokoj. Antant a Spojené Štáty dostatočne prejavily svoju živú žiadosť o spravodlivý pokoj a súčasne sdelily aj najdôležitejšie zásady, na ktorých pokoj môže byť vybudovaný. O tomto rakúsko-uhorská nota nehovorí ani len slova a mlčí aj o otázkach pofahom na ašpirácie Talianov. Tieto ašpirácie rakúska a uhorská vláda dobre pozná, antantisti ich však uznali. Kým rakúska a uhorská vláda aj sama neuzná zvláštne ciele Talianska, taktiež ostatné všeobecné a zvláštne ciele, za ktoré antantisti jednomyselne bojujú, Taliansko nemôže zastaviť boj.

Odpoveď Ameriky vo Viedni.

Viedeň, 20. septembra. Švédsky vyslanec na viedeňskom dvore vo štvrtok, 19. sept. z poverenia svojej vlády zahraničnému ministerstvu dal na vedomie odpoveď, ktorú vláda Spojených štátov severo-amerických dala na rakúsko-uhorskú, 14. septembra datovanú notu. Odpoveď švédsky vyslanec washingtonský poslal švédskemu zahraničnému ministrovi a tento ju zas poslal švédskemu vyslancovi viedeňskému. V note americká vláda vyhlasuje, že na rakúsko-uhorský návrh vie dať len jednu odpoveď, a sice tú, že už opätovne a otvorene označila podmienky, za ktorých by Spojené štáty uvažovali o uzavretí pokoja. Vláda Spojených štátov nevie a nechce sa zaoberať s návrhom o žiadnej porade v takej záležitosti, ohľadom ktorej svoje stanovisko a úmysel jasne označila. Notu podpísal zahraničný minister Lansing.

Antant spoločne odmietne notu pokoja.

Genf, 20. septembra. «Petit Parisien», «Humanité» a iné časopisy poukazujú na to, že ministerpredseda Clémenceau v Paríži radil sa s talianskym ministerpredsedom Orlandom, píše, že všetky štáty antantu na notu Buriána dajú spoločnú odpoveď, a sice v duchu vlády Spojených štátov.

Osvedčenie grófa Buriána o note pokoja.

Viedeň, 19. septembra. «Parlamentarische Correspondenz» oznamuje: Z poverenia vodcovstva nemeckej národnostnej jednoty vyslanci dr. Orbán, Markl a Manfeufel ustanovili sa u zahraničného ministra grófa Buriána, aby ho požiadali o čimskorsie svolanie delegácií. Zahraničný minister poťahom na delegácie vyhlásil, že aj jeho najväčším záujmom je, aby delegácie čím skôr znova zasedali. Delegácie dľa plánu zasadnú v prvej polovici októbra. O svojom návrhu, ktorý poslal vojnu vedúcim štátom, gróf Burián riekol, že tento krok už dávno uvážil a na žiaden pád nevplýval naň rad udalostí, ktoré sa v poslednom čase staly na bojišti. Návrh je dôsledným pokračovaním pokojnej politiky Rakúsko-Uhorska a vybudovaný je na tom presvedčení, že vojnu vedúce a neutrálne štáty si želajú pokoj a že pokojné dorozumenie je lepšie, ako pokračovanie vo vojne. Minister sám urobil tento krok, rozumie sa nie bez toho, že by o tom prv nebol upovedomil spojencov a zabezpečil si ich zásadné prívolenie.

Tlačové nedele.

Kresťanská tlač je najhlavnejším prostriedkom ku obrane kresťanstva a oprávnených životných záujmov kresťanského ľudu. Ku opevneniu kresťanskej tlače v predošlom roku v každom kostole po celej krajine v sväté nedeľné, zo stránky horlivých veriacich zavedené boli zbierky na podporu katolíckej tlače. V týchto zbierkach tak v záujme katolíckej tlače, ako aj samého

ľudu kresťansko-katolíckeho treba pokračovať. Týmto osvedčeným cieľom nariadené je preto, aby zbierky ku ďalšej podpore katolíckej tlače v každom kostole po celej krajine vydržované boli v nasledovné nedele:

22. septembra, v XVIII. nedeľu po sv. Duchu, na území celého arcibiskupstva jágorského.

6. októbra: Vo vesprémskej čiastke biskupstva stol-nobelohradského.

13. októbra: Na území biskupstiev: Sedmohradsko, Ráb, Nagyvárad, Pécs, Sombathely, Vác.

20. októbra: Na území biskupstiev: Kassa, gr.-kat. biskupstvo Munkács, Szatmár.

Na území arciepátstva pannonhalského nariadené bude v pozdejšie ustálenú lehotu.

1. decembra, v I. nedeľu adventnú, na území arcibiskupstva ostrihonského a biskupstiev: Besztercebánya, Csanád.

Udalosti svetovej vojny.

Hlavné válečné stávy o udalostiach svetovej vojny na bojištach, minulého týždňa oznámily nasledovné:

Talianske bojište. 14. septembra: Zmarenie talianskeho pokusu prechodu cez Piavu. — Na západnom bojišti cis. a král. čaty nemaly príležitosť ku vyvinutiu väčšej válečnej činnosti. V Albánii naše čaty severne od Pojany zaujali viacej opevnených posícií. 15. sept.: Väčšie výskumné boje. 16. septembra: Pri Mori odrazenie opätovného talianskeho vytrhnutia. V Albánii nedudalo sa nič zvláštneho. 17. septembra: Medzi Brentou a Monte Soraloro naše čaty za prudkej delostreleckej činnosti nepriateľa, zmužile odrazily všetky jeho útoky. Na západnom bojišti cis. a král. čaty nemaly príležitosti ku bojovej činnosti. 18. septembra: Zmužilé odrazenie päťnásobných talianskych útokov pri Monte Portica. — Na západnom bojišti pri cis. a král. čatách nestalo sa nič zvláštneho. V Albánii odrazenie francúzskych a talianskych útokov. 19. septembra: Uhorské pluky na planine Sedem obcí hrdinsky odrazily všetky talianske a francúzske útoky. 20. septembra: Novšie útoky nepriateľa proti našim benátskym vrchovým posíciám. 21. septembra: Menšie boje proti našim posíciám. V Albánii nestalo sa nič zvláštneho.

Západné bojište Nemcov proti Francúzom, Angličanom a Amerikánom. 14. septembra: Proti

Do pozornosti kresťanských hospodárov.

Ľudová hospodárska obchod tovaru prevádzajúca
uč. sp. Budapest, IV., Ferenciek tere 4.

výhodne zasiela

každého druhu hospodárske stroje, sejačky, šrotačky
a: d. olej, kolomaz, masť ku strojom a iné potrebnosti.

Za najvyššie ceny kúpi

vino, mäd, včelský vosk, ovocie, ovocnú pálenku,
zeleniny a zelené veci, vlnu a každého druhu plodiny.

Každý kresťanský hospodár teda vo vlastnom záujme nech sa obráti ku vyš udanej firme!

Hindenburgovej čiare nezdarne útočia všetky nepriateľské čaty. 15. sept.: Antant s nezdarom pokračuje v jeho offensive na Západe. 16. septembra: Novšie hrdinské odrazenie všetkých nepriateľských útokov. 17. septembra: Zničenie mnohých nepriateľských tankov pred čiarou Hindenburg. 18. septembra: Bezvýsledné boje Angličanov proti nemeckej Siegfried čiare. 19. septembra: Nemecké čaty víťazne odrazily anglické a francúzske útoky proti Hindenburgovej čiare. 20. septembra: Na západnom bojišti panuje pomerne ticho. 21. septembra: Angličania v Palestíne začali offensívu proti tureckým čatám. Turecké čaty Talianov vyhnaly z Tripolisa.

Macedonský front: Na Červenej Stene a na okolí Bitolie (Monastýra) s oboch strán bola časom živšia delostreľba. Od Bitolie na sever a v zúkrute Černý nepriateľské útočivé oddelenia, ktoré sa po delostreleckej príprave usilovali vtrhnúť do našich zákop, našou palbou sme zahnali. Od Černý na východ boli celý deň trvajúce ťažké boje so zamieňavým výsledkom. Medzi dedinou Ghevgheli a Dojranským jazerom nepriateľ obnovil svoje rozhorčené útoky, ktoré predchádzala prudká príprava kanónmi a gázom. Po húževnatých bojoch nepriateľovi kde-tu podarilo sa vniknúť do našich napred potisknutých zákop, ale protiútok našich čiat odrazil nepriateľa, zapríčiniac mu značné škody. Medzitým nechal v našich rukách zajatých, medzi ktorými je niekoľko gréckych dôstojníkov.

Zprísnený boj podmorskými loďami.

Berlin, 20. septembra. (Wolff.) Úradne oznamujú: V západnej časti Stredozemného mora naše podmorské lode novšie zase potopily 12.000 tún priestoru nepriateľských lodí.

Potopená anglická strážna loď.

Londýn, 20. sept. Reut. kancelária oznamuje, že 12. septembra jedna nemecká podmorská loď potopila a potopila jednu anglickú ozbrojenú strážnu loď. 8 dôstojníkov a 50 mužov zmizlo.

Zo západného bojišta.

Nezdar nepriateľa pred Siegfriedskou čiarou.

Berlin, 20. sept. (Wolff.) Na fronte Cambrai—St. Quentin 18. septembra celý deň miestami od včasného rána do pozdnej noci bol rozhorčený zápas. Ponevác Angličania a Francúzi od 8. septembra marne robili pokusy silnými čiastočnými výpadmi stvorit súci základ ku prelomeniu Siegfriedskej posície. 18. septembra Foch od havrincourtskej hory až po Sommu pohol sa ku veľkému útoku. Ráno o 5. h. 15. m. na celom fronte započala sa najsilnejšia kanonáda, ktorá zasahovala až ďaleko za front. Asi o hodinu Angličania na celom fronte pohli sa k útoku. Pred anglickou a francúzskou pechotou jachalo mnoho pancierových vozov. Súčasne bojovné lietacie roje sa veľmi nízko spustily, aby palbou zo strojových pušiek a hádzaním bomb poklátily

v posícii Nemcov. Zamýšľané prelomenie sa zmarilo. Na krídlach frontu obce Gouzeaucourt a Holnon sa držaly. Proti Gouzeaucourtu Angličania trikrát útočili. Obec Trescoult udržala sa voči štyrikrát zopakovaným nepriateľským útokom. V centre Angličanom podarilo sa odtisknúť nemecké čary. Po rozhorčených, sem i tam sa vlniacich bojoch obce Epechy a Rousoy zostaly v rukách Angličanov. Popoludní o 6. h. 30 m. Angličania po zopakovanej delostreleckej príprave znova útočili. Všetky ich pokusy, aby postúpili za Rousoy, zmarily sa v palbe nemeckých strojových pušiek, ktorá ich útočivé čaty víťala zpoza ssutín húževnate bránenej dediny L' Empire. Odtiaľto na juh nepriateľský útok ztroskotol sa na protiútok Nemcov. O 9. hod. novší nepriateľský útok na Villers-Gouislain sa krvave rozpadol. V odseku St. Quentina všetky pokusy Francúzov o získanie priestoru zostaly bezvýsledné. Pokusy, aby priestor útočenia od Sommy na juh rozšírili, nemecká koncentrovaná palba zmarila. Všetky tieto boje odohraly sa na území pred Siegfriedskou čiarou vzdor tomu, že nepriateľ napínal všetku svoju silu a vojsko neúprosne hnal do boja.

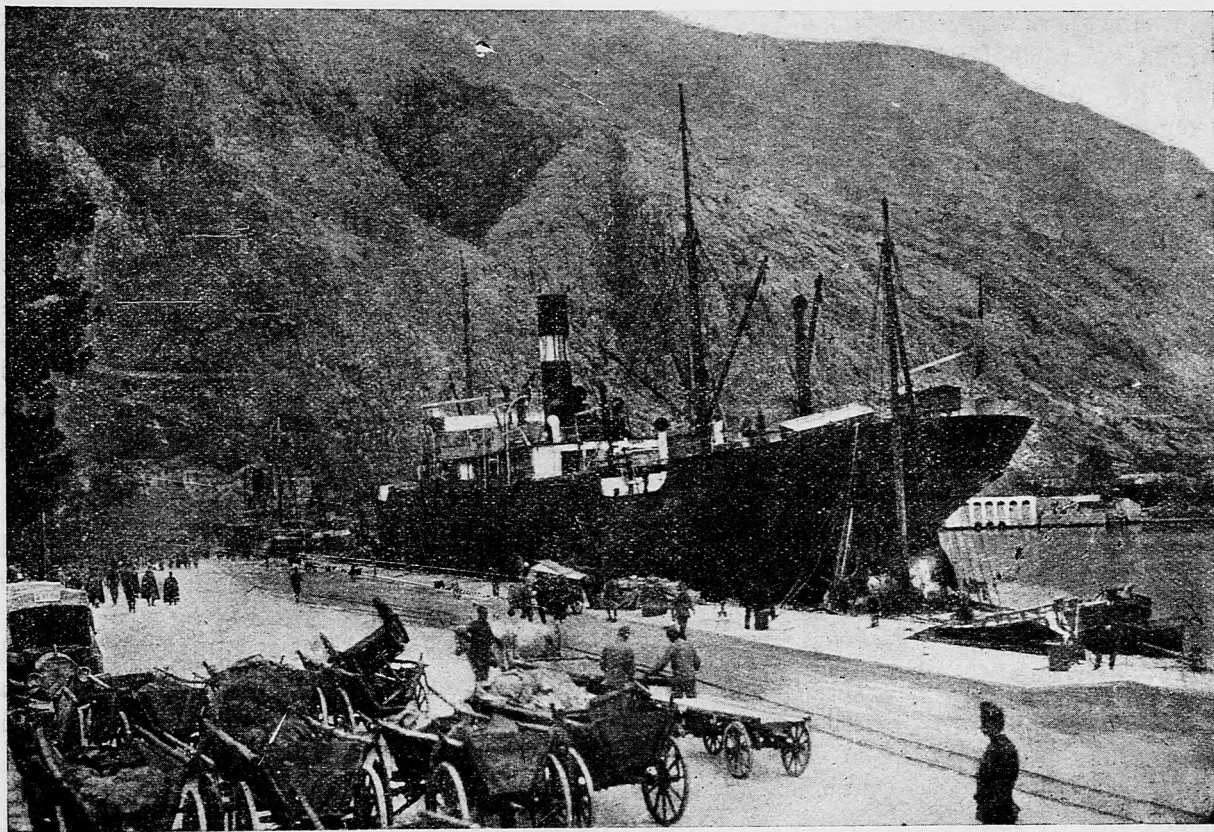
Majetková reforma.

Doteraz len v hlavných ťahoch poznáme majetkovú politiku vlády, poznáme len základné zásady, ktoré boly smerodajné pri osnovaní návrhu, ktorý na ministerskej porade už bol pretriasaný a onedlho bude snemu predostrený. Spoločnosť uhorských gazdov už dávno čaká na túto reformu, od ktorej očakáva cieľuprimerané sriadenie majetkových pomerov. Predpokladáme, že majetková reforma prevedená bude tak, že bez naštrbenia právneho práva prispeje ku tomu, aby počet gazdovských rodín bol rozmnožený a aby uhorské majetky neprechádzaly do cudzích rúk. Toto je úlohou a cieľom demokratickej majetkovej politiky, ktorej myšlienku najprv stolnobelohradský biskup Ottokar Prohászka nastolil na porade Družstva uhorských gazdov. Každý úprimný priateľ gazdovského ľudu s radosťou prijal návrhy šľachetného biskupa a smerodajné gazdovské kruhy vždy dôraznejšie žiadaly osnovanie návrhu. Vláda nemeškala so splnením tejto žiadosti a sú výhlady, že nová majetková politika čoskoro bude sa v našom verejnom živote uplatňovať.

Pravda ozvaly sa aj protivné kruhy. Veľké banky, ktoré v novšom čase začaly vo veľkej miere konkurrovať pri kúpach majetku a vôbec tie kruhy, ktoré slobodným kšeftovaním zveľadujú si dôchodky, napadly v svojich časopisoch už hneď myšlienku majetkovej politiky. Novopečení millionári a rôzni kšeftári, ktorí z vojny len bohatý ošoh ťahali, nahromadené svoje peniaze usilujú sa uložiť do pozemkov, často preplácajú majetky, len aby tieto kúpiť mohli. Pravda gazdovia nevedia s týmito konkurrovať, bo gazdovia neprišli ku dôchodkom takýmto ľahkým spôsobom. Keď sa aj dôchodky gazdov zväčšily, nemajú peňazi na vyhadzovanie. Tomuto má

odpomôcť nariadenie ministra orby, dľa ktorého kúpa a odpredaj nemovitostí závislým je učinené od privolenia ku tomuto určených vrchností.

Riešenie otázky majetkovej politiky úzko súvisí s riešením otázky zaopatrenia invalidov, z pomedzi ktorých mnohí môžu pri gazdovstve najst zamestnanie, čím si zabezpečia istý dôchodok a stanú sa v istej miere užitočnými členami ľudskej spoločnosti. Ale aj tí, ktorí sa zdraví navrátia a majú vôľu ku gazdovskému zamestnaniu, majú dostať podporu, aby si nemovitost zaopatřili. Dlhý čas strávili na fronte, alebo hľveli v zajatí, nemali ani spôsobu, ani príležitosti, aby si prácou majetok nadobudli, alebo usparené peniaze odložili.

Dopravný parník v Cattare.

Táto ztrata na peniazoch, na dôchodku sa im nahradí, keď sa im ku kúpe nemovitostí dopomôže.

Ku odstráneniu konkurencie prispeje to, jestli pri kúpe majetku zabezpečené bude predprávo štátu, stolice, obce alebo gazdovských družstiev. Gazdovské družstvá, utvorené cieľom kúpy majetku, majú tú veľkú významnosť, že umožnia parcelovanie veľkých majetkov medzi gazdami, ktorí by bez sdruzenia sa nemali dost hmotnej sily majetok odkúpiť. Aj družstvá, ktoré sa cieľom vyárendovania veľkých majetkov utvorily, mali by mať zabezpečené isté výhody.

Ešte nepoznáme podrobne osnovu návrhu zákona o majetkovej reforme, ale už tá okolnosť, že táto reforma prekaziť má úžeru, páchanú pri kúpe a odpredaji majetkov, a že má prispieť ku zosilneniu gazdovskej spoločenskej triedy, postačí, aby sme predostrenie návrhu s celou doverou očakávali.

CHYRNIK.

Jeho Eminencia kardinál, knieža-primas Uhorska, arcibiskup ostrihomský dr. Ján Csernoch najbližšie sviatosť birmovania udeľovať bude v jeho rodisku v slob. kráľ. meste Skalici.

Z biskupstva spišského. Barón Pavel Kray povolany je do Kapitulu cieľom kaplánskej výpomoci.

Dar kráľa Jeho veličenstvo kráľ markušovským pohorelcom poslal 4000 korún.

Poľný biskup o svojich kňazoch. Vojenský biskup Imrich Bjelik v svojom 14. augusta vydanom obežnom liste rozpomína sa o svojich poľných duchovných južno-

západného frontu slovami chvály, povďačnosti a uznania, «o ich neunavnom účinkovaní a mimoriadnej horlivosti», «o ich smrť opovrhujúcim a sebaobetavom chovaní sa». «Tam boli — píše — v prvých radoch šturmujućich a smelo hľadiac smrti do očí, konali svoje najsvätejšie kňazské povinnosti na pomocných miestach, všade posmeľujúc a poskytujúc potechy». Potom sdeľuje, že 2 zomreli, 9 bolo ťažko ranených a veľmi mnohých celkom vysilených museli odviezť s bojišťa.

Na uhorský kostol pokoja jedon gr.-katolícky biskup obetoval 1000 a knieža Anton Festetich 200 korún.

Vyznačená opatrovníčka. Levočskej rodáčke Inese Zsedényi, opatrovníčke nemocných, jeho veličenstvo kráľ udelil zlatý záslužný kríž na stuške medailly hrdinskosti na uznanie výtečných služieb, konaných pred nepriateľom na obore zdravotníckej pomocnej služby.

Vyznačenie františkána. Františkanského rehoľníka, poľného duchovného Karola Temunovicha jeho veličenstvo kráľ vyznačil rytierskym krížom rádu Franca Jozefa s válečnou ozdobou za výtečné a sebaobetavé služby konané pred nepriateľom. Je to už tretie vyznačenie tohto františkánskeho rehoľníka, ktorý od prvého roku vojny na všetkých bojištách monarchie konal službu.

Na podporu katolíckej mládeže university najnovšie väčšie obnosy obetovali: Františkánsky kláštor v Szabadke 2400, satmárska kapitula 1000, munkáčsky gr.-kat. biskup Anton Papp 200 korún.

Vyznačený spišský rychtár. Jeho veličenstvo kráľ Teodorovi Gabošovi, bývalému vicerychtárovi veľkej obce Krompachy, udelil strieborný záslužný kríž s korunou na uznanie horlivého účinkovania.

Hrdinská smrť. Lubický rodák Ján Schmidt, oberfeuerwerker 15. ťažkého haubitz-regimentu, ktorý od počiatku vojny bojoval na rozličných frontoch, 19. aug. padol na talianskom bojišti. Rodičia ztratil v ňom svojho jediného syna.

Niekoľko čísiel. Uhorský štatistický úrad uverejnil nasledovné čísla: V Uhorsku je 3836 veľkých majetkov vyše 1000 jutár. Z toho nachádza sa 1064, teda 28 percentov v židovských rukách. Majetkov vyše 100 jutár je 23.184, z toho prislúcha 5922 židovským majiteľom, teda 25 percentov. Z prenájomníkov (árendášov), ktorí v prenájmu majú majetky vyše 100 jutár, je 48 percentov, teda takrečeno polovica židov.

Železničné karotky zdražujú ešte tej jaseni o 100 percentov, takže dve karotky oprávajú na jednu cestu.

Vyznačení spišskí vojaci 67. peš. pluku. Veľkú zlatú medailu hrdinskosti dostali: res. zástavník Artur Lefkovits, námestný dôstojník Rudolf Habern, štábní strážmajstri Franc Lasky, Stanislav Rad (padol), strážmajstri Ján Poluba, Jakub Glatz, kapráli Ján Kvitkovits, Žigmund Kiss. Striebornú záslužnú medailu s korunou dostali: Koloman Cséplő, Lev Guttmann, účtovnícki poddôstojníci I. triedy a strážmajster Martin Löwy. Veľkú strieb. medailu hrdinskosti dostal: strážmajster Gustav Dirner (Gelnica). Striebornú medailu hrdinskosti druhej triedy dostali: firer Mik. Ruszinek (Krompachy), kapráľ Valentin Kollár (Spišský Podhrad), landšturmisti: Michal Konkoly (Nová Lubovňa), Štefan Borák (Einsiedeln), Ján Krafesik (Hobgart), Ján Marhefka (Gňazdy), Michal Koresák (Littmanová), Ján Mrozek (Štillbach) a Michal Mondel (Nedica).

Boľševici proti náboženskému vynačovaniu. Z Moskvy oznamujú, že boľševická vláda vydala nariadenie, aby sa tie miestnosti škôl, ktoré doteraz boli upotrebované ako káplnky, kostoly alebo modlitebnice, v budúcnosti výlučne len k vyučujúcim a vychovávacím cieľom upotrebovali. Všetky obnosy, ktoré doteraz obrátili k udržiavaniu káplník alebo modlitebníc, nachodiacich sa v školách, prepustené majú byť dotýčnej škole.

V anglických čatách bojujúcich v Rusku nachádza sa aj veľkoknieža Dimitrij Pavlovič, ktorého Angličania postavili chcú na cársky trón.

Ktorá mala osm mužov. V Hódmezővásárhelyi 70-ročný gazda Georg Madarász železným mažiarom tak udrel svoju ženu po hlave, že naskutku zomrela. Madarász bol už jej ôsmym mužom, s ktorým sa ustavične vadila. Z osem mužov jedného aj odpratala s tohto sveta, za čo sedela sedem rokov vo väzení. Vražda stala sa tak, že žena počas zvady chytila sekeru na starého muža, ktorý sa jej oproti postavil a mažiarom udrel ju po hlave.

Klamstvá invalidného vojaka. Z Piešťan oznamujú: Vojenská polícia na piešťanskom železničnom nádraží chytila invalidného vojaka Oskára Schöntaga, ktorý v rovnošate poručíka rozličné šudierstvá spáchal.

Aj papierové košele bývajú zjedené. Noviny «Arbeiterzeitung» priniesli nasledovný zaujímavý prípad: Istá robotníčka z Wienerneustadtu kúpila papierové košele. Keď ich už za istý čas nosili, chcela ich opraf. Vložila ich do hrnca, ktorý stál na šparherťe, potom odišla do mesta kúpiť niečo na večeru. Medzi tým prišiel domov jej manžel so synom. Zbadali, že sa v hrnci volačo podobné kaši varí. Boli lační, chceli si teda pripraviť večeru. Vzali cibuľu, masť, ocot a smiešali to s tou kašou, postavili hrniec ešte raz na oheň a o niekoľko okamihov hotová bola večera, ktorú s veľkou chuťou zjedli. Až keď sa žena navrátila domov, ustrnutá vysvetlila mužovi a synovi, čo to bola za kaša, ktorá im tak chutila, t. j. že to boli vo vode rozmočené papierové košele.

Kde sa ešte nachádza zlato. V Lugoši z príležitosti vlámania, ktorého sa u židovského obchodníka Alfreda Kleina dopustili neznámi zloději, vysvitlo, že ten mal celú kopu zlatých peňazí.

Spišská Nová Ves (Igló) dostane druhú železničnú stanicu na takzvanom Szirtalja, kde aj osobné vlaky postoja a najdú bezprostredného spojenia do Igló-füredu na lesnej priemyselnej železnici.

Vyznačení spišsko-magurskí vojaci. Richvaldský gazda Šebastian Nedorosčik, kanonier uh. kráľ. 139. honv. poľného delostreleckého pluku, na talianskom bojišti vyznačený bol železným záslužným krížom. To je už tretie jeho vyznačenie. — Richvaldský mládenec Štefan Bombara, vormeister cis. a kráľ. 127. poľného delostreleckého pluku, za svoje hrdinské chovanie sa na talianskom bojišti dostal striebornú medailu hrdinskosti druhej triedy.

Červienka vo Viedni. V poslednom čase v jednotlivých okresoch Viedne viacerí ochoreli na červienku. Behom jedného týždňa bolo takých onemocnení 167. Doteraz vo Viedni na červienku ochorelo 710 osôb a zomrelo 190. Epidemia bere svoje obety najviac z chudobnejších tried ľudu a z vojska.

Vichričná katastrofa v Amerike. Z Minneapolisu oznamujú: Nedávno tornado (víchor) spustošilo mesto Thuler. Dľa doterajších správ mŕtvých je 50. Obchodná časť mesta stala sa rovnou so zemou a jeden vlak bol vyhodnený z koľajníc, pričom zahynulo 12 osôb a mnoho bolo ranených.

V Rakúsku vykradli dva vlaky. Železniční zbojníci nedávno v noci americkým spôsobom napadli nákladný vlak blízko Floridsdorfu. Ozbrojení zbojníci vyskočili na rušeň vlaku a na schody vozňov, namierili revolyvery proti mašinistovi a sprievodníkom vlaku, takže vlak musel zastať. Niekoľko zbojníkov ostalo na stráži pri železničnom osobníctve, ostatní vylámali vagóny a vynesli kistne naplnené kockovým cukrom. Náhodou išla tadiaľ policajná stráž, ktorá pustila sa za zbojníkmi, ktorí shodili 13 kistieň cukru a počali utekať. Šesť zbojníkov chytili. — Na viedeňsko-pražskej železničnej čiare železniční zbojníci tiež vyrabovali nákladný vlak a vzali veľké množstvo látky na šaty.

Z Washingtona oznamujú: Predseda Spojených štátov Wilson podpísal dekrét, poťahujúci sa na zvýšenie počtu armády, súčasne vypustil aj proklamáciu, v ktorej ustáľuje vojovinnosť 18–40-ročných. Dľa ráťania bude 13 millionová nová americká armáda. Slávne sme uzavreli — povedal Wilson — že vybojujeme zbranné rozhodné víťazstvo a k tomu cieľu treba využítkovanie vojenskej sily ľudu.

Amerika proti alkoholu. V Spojených štátoch vyniesli teraz zákon, ktorý zakazuje zhotovenie a predávanie liehových nápojov.

Veľký oheň v Carihrade. V hlavnom meste Turecka, v Carihrade minule vypukol veľký oheň, zhorelo vyše 500 domov.

Hiéna mu odhrýzla ruku. Šesťročný chlapec Jozef Lehocký z Malej Pešti stal sa obetou svojej nepozornosti. V budapeštianskom zverinci prechádzal sa so svojou matkou a zastal pred železnou klietkou, v ktorej sú hiény umiestnené. Za istý čas pozoroval zvieratá, potom chcel pohladkať jednu hiénu. Keď ruku strčil do klietky, divá zver mu ju odrazu odhrýzla.

Za zbabelosť 5 rokov ťažkého žalára. Koložvársky honv. vojenský súd pre zbabelosť, viaceré spreneverenia, ľahkomyseľné narobenie dlhov, bezprávne rekvirovanie a prestúpenie služobných pravidiel, odsúdil oberleutinantu-žida Rudolfa Erdélyiho na päť rokov do ťažkého žalára s ostreným dvatýždennou pôstom a na degradovanie.

Obety Dunajca. Zo Spišskej Magury oznamujú, že následkom veľkých dážďov vyliala sa rieka Dunajec medzi Nedeckým zámkom a Kahlenbergom na hradsú cestu, neďaleko Kahlenberugu pohltila dva vozy s piatimi ľuďmi z Fridmana, ktorí sa chceli dostať do Starej Vsi.

Cholera a hladový týfus v Severnom Rusku. Z Moskvy oznamujú: V severných guberniách Ruska až k finskej hranici, zvlášte ale v Petrohrade hrozným spôsobom pustoší nielen cholera, lež aj hladový týfus. V mnohých dedinách obyvateľstvo týždenne dostane len dva funty ovsa, chleba vôbec nedostanú. Obyvateľstvo v opravdovom smysle slova hladom mrie.

Veľká povodeň v Číne. Rieka Kanton sa vyliala. Asi 5000 ľuď ostalo bez prístrešia a stravovanie 250 tisíc ľuď stalo sa veľmi ťažkým. Americký Červený kríž poslal ta už dočasnú pomoc.

Turecký minister v Piešťanoch. Z Piešťan oznamujú, že turecký minister námorníctva paša Dsemal so svojou manželkou došiel ta cieľom liečenia.

Odsúdený haličský židovský obchodník. Haličského obchodníka W. Wallnera, u ktorého našli sedem párov box-topánkov a dvanásť kusov remeňa na podošvy, odsúdili na 20 dní zavretia a 200 kor. peňažnej pokuty. Okrem toho aj ho vyšupujú.

Ktorí nemohli písať z ruského zajatia. Mnohí z našich zajatých v Rusku cez roky nedali svojim o sebe znak života a tak mali ich za mrtvých alebo zmiznutých, trebárs sa za mrtvého držaný válečný zajatec už vo viacerých pádoch zdravý navrátil domov. Dľa hodnovernej zprávy príčina toho dlhého mlčania v mnohých pádoch bola tá, že ruské válečné veliteľstvo zamestnávalo našich do zajatia upadnutých vo fabrikách na muníciu. Tým zakázali všetky pisobné obcovania s domácimi a nedoručili im ani z domu príšlé listy. Blízka budúcnosť prinesie zaiste veľmi mnohým rodinám neočakávanú a milú radosť.

Pri Prahe vyrabovali železničari nákladný vlak. Z Viedne oznamujú: Neďaleko Prahy zastavilo a vyrabovalo 13 železničných zamestnancov nákladný vlak. Už ich chytili a našli u nich väčšie obnosy, zvlášte tridsať veľkých balíkov dohánu.

Letujúce rakúske deti v Abaujsku. Z Košíc oznamujú: 258 rakúskych detí priviezol vlak do stolice abaujskej. Z nich umiestnili v Košiciach 43, v Szikszone 56, vo Felsóméru 25, v Garadne 31, v Hernádvécusu 19, v Göncu 32, v Abaujszine 24 a v Hernádsadány 28. Na košickej stanici pohostili ich frišným gulášom.

Amerika v Europe. Americké Spojené štáty zamiešaly sa so všetkou silou do západného boja. Dľa výpovede amerického ministra vojny Bakera doteraz cez Oceán poslaly poldruha milliona ľuď na francúzske bojište, o niekoľko mesiacov ale môže Amerika už päť-millionovou armádou vziať účasť v europejskej vojne. Vyslanec amerických socialistov Comperz udajne vyslovil sa v Londýne, že uzavreli, že vojnu musia vyhrať.

Vyznačení košickí honvédi. Striebornú medailu hrdinskosti prvej triedy dostal landšt. strážmajster Demeter Papp. Striebornú medailu druhej triedy dostali landšturmisti: Josef Hovanyecz, Karol Malecz, Ondrej Czapkó, Georg Bzik a honvéd Michal Kelecsényi. Všetci z 9. honv. peš. pluku.

Smrť. Dr. Julius Nosz, kráľ. verejný notár slonobehohradský, bývalý mešťanosta iglovský a bývalý krajinský vyslanec spiško-sobotského voleb. okresu, zomrel v Stolnombelohrade v 53. roku života svojho. Pochovali ho 7. sept. v jeho rodisku v Spišskej Novej Vsi.

Zbojnícky nápad na verejnej ulici. Zo Szabadky oznamujú: Doteraz neznámi útočníci nedávno v noci na hlavnej ulici mesta napadli školského direktora Karola Schlegela a udreli ho tak po hlave, že bez seba klesol na zem. Útočníci vyzliekli mu šaty, vyzuli topánky, sobrali mu zlaté hodinky so zlatou retiazkou a peňažnú toľku.

Spišsko-novoveský (iglovský) potravný spolok na budapeštiansky Spišský Domov obeťoval 600 korún.

Nová dievčenská polgárka vo Spiši. Vo Vlachoch sriadia rim.-kat. dievčenskú občiansku školu (polgárku).

Prostriedok ku
rasteniu vlasov,

akého ešte nebolo. Behom krátkeho času narastú od neho bujné vlasy a prekazí výpadávanie vlasov, očistia pred časným ošedivením, behom mesiaca skvelý výsledok. Cena 10 a 15 K. Poštové trovy 1.60 K.

BOTAR C. REGINA, Budapešť, Erzsébet-körút 34.

Svrabľavosť, lišaj, svrab

najrýchlejšie odstráni **Dr. Flesch-a** zákonom chránená

Skaboform-masť

Nešpiní, nemá žiadneho zápachu. Teglik na prábu **K 3.-**, veľký tegel **K 5.-**, rodinná dávka **K 12.-** Adressa K objednávaniu:

Dr. E. Flesch-a

„Korona“ gyógyszertára, (Győr).

Svrabľavosť, Potenie, Slničný úpaľ, Supanie kože, Svrab a hostec, Neduhy kože, rany, Opuchliny a staré rany

istotne lieči zákonom chránený prostriedok **Borovičková masť.** Nešpiní a je zcela bez zápachu. Malý teglik 4 koruny, veľký teglik 6 korún, rodinný teglik 10 korún, k tomu patriaceho borovičkového mydla cena 6 K. Adressa objednávok

Alexander Gerő, lekárnik Nagyköros 40.

Bezplatne

dostane každý na žiadosť môj cenník strieborného, zlatého tovaru a hudobných nástrojov. Husle po **K 40, 45, 55** a v. Dobré harmoniky **K 45, 60, 80.** 2 radov vie-deňské harmoniky **K 120, 140.** 8 radov harmoniky **K 300, 400** a v. Záměna alebo návrat obnosu. Zasiela s poš-tovou dobierečkou alebo pri vo-prednom doposlaní peňazí vývozný dom **Ján Konrad** cis. a kráľ. dvorný zástelca **Brüx 1817.** číslo (Čechy).

Sódu k vareniu

mydla, sódu ku praniu šiat, sirkový kameňný prach, ocot k jedlám treba si objednať v Gaál korenár-skom obchode József-u. 54. 191

Oznamy prijíma administracia

„Kreštan“

BUDAPEŠT, Szentkirályi-utca 28.

Šrotujúci stroj.

V hospodárstve nevyhnutne potrebný, šrotuje od najhrubšieho do najmenšieho, ponač stroj naj-dokonálejšie možno regulovať. Lahkej práceschop-nosti a hnatia, bo na ňom i dieta šrotovať môže. Cena s obalením a zárukou **120 korún**, s prípravou na nohy **160 korún.**

Tieto stroje zhotovuje a zasiela

IMRICH TÓTH, Jászalsószentgyörgy

Pri objednaní prosím zreteľne udať adresu a železničnú stanicu.

8 halierov

(za jednu dopisničku) stojí Vás môj cenník, ktorý na ža-rosť bezplatne pošle Vám **Ján Konrad,** cis. a kráľ. dvorný zástelca **Brüx 1816.** číslo (Čechy). Moderné 14 kar. zlaté zaušnice: **K 70, 80, 90.** 14 kar. zlaté prstene s bar-vis ým kameňom: **K 60, 70.** s diamantom **K 80, 90, 100** s briliantami **K 120 150, 200.** 14 kar. zlaté naručnice: **K 200, 250,** 14 kar. zlaté nahr-deľnice (kolliers): **K 80, 90** s oveskom **K 100, 120, 150.** Veľký sklad zlateho a strie-borného tovaru každého druhu zasie anie s poštovou dobi-rou alebo pri vopr. dnom do-poslaní obnosu. Záměna povo-lená alebo návrat peňazí.

Ja Anna Csillag

s mojimi 185 cm. obrovskej dĺžky **LOREY VLASMI,** ktoré som dosiahla 14 mesačným upotrobením vlastného vynálezu masti. Toto je jediný osvedčený prostriedok proti prehnutiu ku podporovaniu rastenia a posil-neniu pôdy vlasov. — Pri mužských v krát-kom čase pôsobí rastenie hustej brady, vlasom a brade dodá prirodzeného lesku a lahkej ohybnosti a do najvyššieho veku chráni pred časným ošedivením

Cena teglika: **6, 10 a 15 kor.**

Poštové zásielky vyhavujú sa každodenne, pri voprednom zaslaní obnosu alebo s poš-tovou dobierečkou, do všetkých krajov sveta bezprostredne z dielne, kam všetky objednávania upraviť treba.

ANNA CSILLAG, Viedeň, Kohlmarkt 20.

Retiazky na ohlávku 7 K.

Retiazky pre lichvu s patent strunou strednej jakosti **11 korún 50 halierov,** silnej doroby. Trovy doposlania a zaobalenia týkajú sa objednávateľa. K objednávaniu pri voprednom zaslaní peňazí alebo s poš-tovou dobierečkou.

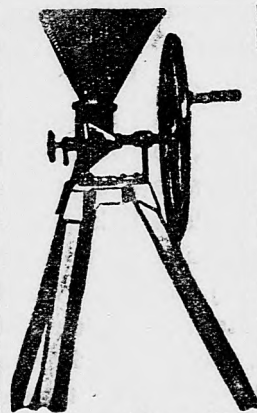
LENDVAI MÓR vývozný dom, Budapest, VII., Kertész-utca 43.

NAJDOKONÁLEJŠÍ MLYNEK!

Ktorým bár aj dieta, pripraveným na ňom strojom, každého druhu obilie somlet môže Obrovskej schop-nosti roboty.

Bezodkladne k lifrovaniu. Cena K. 150.

Tenistý stroj k pripraveniu na stól alebo postavec bez nôh **K 120,** menší k domá-cemu upotrebeniu **K 80.** Objednania prosíme na pošto-vej poukázke a zaslať treba aj **10.— K závdavok.**

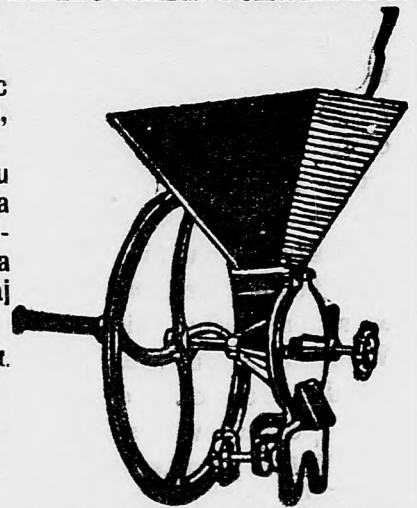
K odporúčaniu mlynky bezodkladne objednať.

Výlučná adresa objednávania:

PAVEL SOHR

Somogyzil 35.

fabričný sklad ocelového tovaru.

Železničnú stanicu objednávateľa treba udať.